

Ook in Nederland. In Vrij Nederland werd na de uitbarstingen in de Rotterdamse Afrikaanderbuurt gesproken over 'een van de oude stadswijken uit de negentiende en vroege twintigste eeuw die de min of meer "natuurlijke" vestigingsplaats voor gastarbeiders zijn'. De Volkskrant van 17 augustus schreef: 'De moeilijkheden in de Rotterdamse Afrikaanderbuurt vinden hun oorsprong in het feit dat goedkope huurhuizen door gastarbeiders worden gekocht, waardoor de Nederlandse huurders de woningen moeten verlaten.' In Het Parool van 16 augustus pleitte vakbondsman W. A. Vijg voor betere huisvesting voor gastarbeiders en voor versnelde krotopruijing in de binnensteden. 'Zo lang je oude wijken houdt, hou je ghettovorming.' In De Nieuwe Linie van diezelfde dag schreef Nellie Soetens namens Aktiekomitee Pro Gastarbeiders dat veel gastarbeiders, het leven in morsige logementen moe, bereid waren hoge bedragen te betalen voor een huis, 'altijd weer gelegen in een arbeidersbuurt. Om het hiervoor geleende geld te kunnen afbetalen gaat de nieuwbakken eigenaar dan zelf tot onderverhuur over. Sommigen krijgen de smaak van deze luie manier van geldmaken zo te pakken, dat zij zich voegen bij het Nederlandse leger van vreemdelingenmelkers'.

'Amerikaans'

Het Aktiekomitee Pro Gastarbeiders had, gedeeltelijk samen met de wijkcomités van de oude wijken in Rotterdam lang vóór de uitbarsting in de Afrikaanderbuurt gewaarschuwd. In een bulletin dat in november

vorig jaar werd verspreid werd gemeld dat 'wie ervan op de hoogte is hoe verhit de gemeederen bij sommige Nederlanders al zijn, vraagt zich af, of "Amerikaanse" toestanden nog kunnen worden voorkomen'. Geheel anders dan Enoch Powell in zijn toespraak richtte 'Pro Gastarbeiders' zich met die waarschuwing niet dreigend tegen de gastarbeiders, maar tegen het systeem waarbij buitenlandse werknemers naar Nederland worden gehaald, zonder dat kan worden gezorgd voor passende huisvesting. In het bulletin werd signaleerd dat in Rotterdam Centrum 'een waar ghetto aan het ontstaan is'. Uitgerekend werd dat er een verhouding in het centrum bestond van 1 buitenlander op vijf Nederlanders; tegen 1 buitenlander op 16 Nederlanders in geheel Rotterdam en 1 buitenlander op 45 Nederlanders voor Nederland. Daarbij werd uitgegaan van totaal ongeveer 300.000 buitenlanders (gastarbeiders, Surinamers, Antillianen) en niet van de 120.000 die in de officiële cijfers voorkwamen. De Afrikaanderwijk met een buitenlanders-bevolking van 10-14 procent (totaal ongeveer 670 personen) was in vergelijking met andere oude wijken nog betrekkelijk 'dun bevolkt'. Voor wijken als het Oude Westen, de Cool en het Nieuwe Werk golden percentages van 21-26; 25-37 en 17-24.

Economisch nut

In Engeland werd voor Engelse en buitenlandse huiseigenaars al spoedig duidelijk dat er geld zat in de huisvestingsproblemen van buitenlandse immigranten. Die ontdekking werd ook gedaan in Nederland, zoals al even bleek. De hoofdredacteur van een landelijk avondblad werd destijds door een VU-thema-groep ondervraagd over zijn beleid met betrekking tot buitenlandse werknemers. Hij

herinnerde zich toen een anecdote van de volgende strekking: de schilder kwam de boel bij hem thuis opknappen en kwam nogal onder de druk van het 'knappe pandje' dat de hoofdredacteur bewoonde. Hij gaf het advies: 'Een paar schotjes neer te zetten, bedden boven elkaar, twee w.c.'s dan kunnen er toch zeker veertig Turken in. Rekent u zelf maar uit wat u vangt.' (VU-magazine oktober '71)

Daarmee kan worden geïllustreerd dat niet alleen de industrie overtuigd is van de economische mogelijkheden van de buitenlanders. Het kamers-verhuren aan buitenlanders werd een vak dat niet altijd in openheid werd uitgeoefend. Pottelkijkers werden hier en daar krachtig geweerd. Het Vrije Volk berichtte hoe een Rotterdams raadslid, een vertegenwoordiger van 'Pro Gastarbeiders', een medewerker aan de Rotterdamse medische faculteit en twee journalisten 'onder bedreiging van een enorme hakbijl' een pension uitvluchtten dat ze hadden willen bezichtigen. Volgens het Rotterdamse periodiek De Havenloods, dat eveneens deelnam aan de 'logemententocht' waren 'intimidatie, smerige, overvolle, bouwvallige en lekkende huisves-

Vierhonderd Britten demonstreerden april '68 pro Enoch Powell